

Udskriftsdato: 1. januar 2026

VEJ nr 9005 af 01/01/2012 (Gældende)

Sundhedsstyrelsens vejledning om udarbejdelse og revision af målbeskrivelser i speciallægeuddannelsen

Ministerium: Indenrigs- og Sundhedsministeriet

Journalnummer: Sundhedsstyrelsen, j.nr.

Sundhedsstyrelsens vejledning om udarbejdelse og revision af målbeskrivelser i speciallægeuddannelsen

1. Indledning

I henhold til § 2 i Sundhedsstyrelsens bekendtgørelse nr. 1257 af 25. oktober 2007 om uddannelse af speciallæger godkender Sundhedsstyrelsen målbeskrivelserne for de lægelige specialer. Målbeskrivelserne præciserer de kompetencer, der skal opnås og godkendes i løbet af lægens uddannelse til speciallæge.

De videnskabelige selskaber har en naturlig faglig interesse i at sikre, at kompetencerne i målbeskrivelserne er relevante og opdaterede, dels i forhold til den faglige udvikling i specialerne og dels baseret på den erfaring, der opnås under anvendelsen af målbeskrivelser og uddannelsesprogrammer i uddannelsesforløbene.

I denne vejledning beskrives udarbejdelsen af målbeskrivelsen, som består af tre dele:

En generel del udfærdiget af Sundhedsstyrelsen, som beskriver forhold i speciallægeuddannelsen gældende for alle specialer.

En specialespecifik målbeskrivelse udfærdiget af specialeselskabet ud fra denne vejledning. Ved udarbejdelsen anvendes en skabelon for den specialespecifikke målbeskrivelse, som kan hentes på Sundhedsstyrelsens hjemmeside.

En dokumentationsdel indeholdende de dokumenter, der skal præsenteres for Sundhedsstyrelsen i forbindelse med ansøgning om tilladelse til at betegne sig som speciallæge.

2. Udarbejdelse af målbeskrivelser

2.1 Generel del

Den generelle del af målbeskrivelsen udarbejdes af Sundhedsstyrelsen og offentliggøres på Styrelsens hjemmeside. Den generelle del gælder for alle specialer og beskriver speciallægeuddannelsens lovgrundlag, organisation, terminologi, overordnede formål, opbygning, aktører og giver en kort beskrivelse af de generelle kurser. I det enkelte speciales målbeskrivelse anføres link til den generelle del.

2.2 Specialespecifik del

Den specialespecifikke del udarbejdes af det videnskabelige selskab, godkendes af Sundhedsstyrelsen og offentliggøres på Styrelsens hjemmeside. Der udarbejdes separate beskrivelser for introduktionsuddannelse og hoveduddannelse.

Den fælles introduktionsuddannelse i de intern medicinske specialer udarbejdes som et særskilt dokument og de intern medicinske specialers målbeskrivelse indeholder således kun kompetencerne for hoveduddannelsen.

Den fælles grunduddannelse i hoveduddannelsen i de intern medicinske og kirurgiske specialer indarbejdes i de enkelte specialers målbeskrivelse som selvstændigt afsnit.

Den specialespecifikke del af målbeskrivelsen skal:

- Angive de konkrete kompetencer, der som minimum skal nås (obligatoriske kompetencer)
- Angive hvilke læringsstrategier, der kan anvendes for at opnå hver enkelt kompetence
- Angive metoder til vurdering af, om hver enkel kompetence er nået

Der lægges vægt på, at der angives konkrete kompetencer. Alle kompetencer, der angives i målbeskrivelserne skal være erhvervet ved speciallægeuddannelsens afslutning.

Målbeskrivelserne skal udarbejdes således, at læringsstrategier for de enkelte kompetencer synliggøres med samtidig angivelse af kompetencevurderingsmetoder. Målbeskrivelserne danner grundlag for udfærdigelse af uddannelsesprogrammer og uddannelsesplaner.

2.2.1 Specialet

I målbeskrivelsen indgår en kort beskrivelse af specialets arbejdsform, faglige indhold og forskningsfelter samt eventuelt en kort beskrivelse af fag-/ekspertområder indenfor specialet.

2.2.2 Veldefinerede kompetencer

Der skal opstilles veldefinerede kompetencer, der angiver, hvad den uddannelsessøgende læge skal kunne ved afslutningen af speciallægeuddannelsen. I beskrivelsen af de enkelte kompetencer skal det fremgå hvilke af de 7 lægeroller, der indgår i kompetencen.

De enkelte kompetencer skal formuleres således, at kompetencevurdering reelt kan foretages, og at det kan afgøres om den uddannelsessøgende læge behersker kompetencen. Det skal undgås, at der opstilles diffuse, ikke målbare, kompetencer og anvendes termer, der ikke er entydige.

2.2.3 Kompetencernes indbyrdes placering

Målbeskrivelsen skal danne grundlag for en kompetenceudvikling, hvor kompetencerne opnås i en løbende læreproces, og hvor de enkelte kompetencer bygges ovenpå hinanden indtil den endelige speciallægekompetence opnås. Det angives for de enkelte kompetencer, om de skal opnås under introduktionsuddannelsen eller hoveduddannelsen.

2.2.4 Kompetencer i introduktionsuddannelsen

Vurdering af den uddannelsessøgende læges egnethed i specialet skal foretages tidligst muligt og senest ved afslutningen af introduktionsuddannelsen. For introduktionsuddannelsen skal de opstillede kompetencer derfor dække nøglefunktioner i specialet, således at denne ansættelsesdel reelt kan danne baggrund for en vurdering af pågældende læges egnethed i specialet. Endvidere skal introduktionsuddannelsen give den uddannelsessøgende læge et dækkende indblik i specialet, således at valget af speciale kvalificeres.

2.2.5 Læringsstrategier og kompetencevurdering

Nedenstående skema skal bruges ved udarbejdelse af listen over de kompetencer, lægen som minimum skal besidde ved endt uddannelse. Kompetencerne og de tilknyttede vurderingsmetoder kan konkretiseres ved anvendelse af kompetencekort eller anden konkret vejledning, og der angives link til disse. Kompetenceopnåelsen kan eventuelt inddeles i forskellige niveauer, og i så fald angives delniveau. Kompetencen formuleres konkret og under hensyntagen til, om kompetencen er en videns-, færdigheds- eller holdningskompetence. Hvor flere kompetencer indgår i konkretiseringen, skal selve kompetencen være det mest overordnede – oftest en færdighedskompetence ("kunne udføre...").

Der angives anbefalede læringsstrategier, som afdelingen kan vælge mellem. Den/de anførte metode(r) til kompetencevurdering er derimod obligatoriske og sikrer en ensartet landsdækkende vurderingsmetode. Det skal sikres, at der er en logisk sammenhæng mellem kompetencen, konkretiseringer, læringsstrategier og valg af kompetence vurderingsmetode(r).

Kompetencer				
Nr.	Kompetence	Konkretisering af kompetence (inklusive lægeroller)	Læringsstrategi (anbefaling)	Kompetencevurderingsmetoder (obligatorisk)

2.2.6 Specialespecifikke kurser

De specialespecifikke kurser har en samlet varighed på op til 30 dage (svarende til max. 210 timer). Sundhedsstyrelsen godkender de specialespecifikke kurser jf. Sundhedsstyrelsens vejledning om specialespecifikke kurser.

I målbeskrivelsen skal indgå en kort beskrivelse af kurserne med angivelse af:

- Mål
- Varighed

- Form (eksternat/internat, forberedelse, undervisningsform)
- Indplacering i uddannelsesforløbet (med link til evt. kursusudbyder)
- Krav til godkendelse af gennemført kursus

Både indholdet og den tidsmæssige placering af de obligatoriske, teoretiske kurser skal være motiverede og understøtte den kliniske kompetenceudvikling.

2.2.7 Obligatoriske forskningstræningsmodul

Det overordnede indhold i forskningstræningen er beskrevet i Sundhedsstyrelsens vejledning for det obligatoriske forskningstræningsmodul i speciallægeuddannelsen. Den fastlagte ramme er 20 normale arbejdsdage, der er fordelt på kursusdage, selvstændigt arbejde med et mindre projekt samt vejledning og evaluering.

I målbeskrivelsen skal indgå en kort beskrivelse af specialets forskningstræningsmodul herunder relaterede kurser med angivelse af:

- Mål
- Varighed
- Form (eksternat/internat, forberedelse, undervisningsform)
- Tidspunkt i uddannelsen, tilmelding (med link til kursusudbyder)
- Kompetencevurdering (på eller i forbindelse med kursus)
- Vurdering af den mundtlige præsentation

2.3 Dokumentationsdel

Denne del indeholder den dokumentation, der skal foreligge for at lægen i introduktionsstilling kan få denne godkendt, og for at lægen i hoveduddannelse kan opnå speciallægeanerkendelse.

Dokumentationen består af dokumenter til godkendelse af obligatoriske kompetencer og kurser, attestation for tidsmæssigt gennemført uddannelseselement i den lægelige videreuddannelse samt for forskningstræningsmodulet.

Indtil den IT-baserede dokumentation er implementeret for alle specialer, skal dokumentationsdelen foreligge i papirform attesteret som dokumentation for godkendt introduktionsforløb (logbog for introduktionsuddannelsen) ved ansøgning om hoveduddannelsesforløb og dokumentation for godkendt hoveduddannelsesforløb (logbog for hoveduddannelsen), som fremsendes til Sundhedsstyrelsen ved ansøgning om speciallægeanerkendelse.

Dokumentationsdelen for kompetencer udarbejdes ud fra lærings- og kompetencevurderingsskemaet, i skabelonen afsnit 2.2.5.

Der udarbejdes separate skemaer for introduktionsuddannelsen og hoveduddannelsen. For hoveduddannelserne i de intern medicinske og kirurgiske specialer inkluderes de kompetencer, der er fælles for henholdsvis de medicinske og kirurgiske specialer i eget skema.

Dokumentationsdelen (logbog) kommer således til at bestå af:

- Attestation for opnåede obligatoriske kompetencer
- Attestation for gennemførte generelle kurser
- Attestation for gennemførte specialespecifikke kurser (i logbog for hoveduddannelsen)
- Attestation for gennemført forskningstræning (i logbog for hoveduddannelsen)
- Attestation for tidsmæssigt gennemførte uddannelseselementer

Skabelonerne udarbejdes af Sundhedsstyrelsen, og lægges på styrelsens hjemmeside. De videnskabelige selskaber udfylder a) til c) og indsætter alle dokumenterne i dokumentationsdelen, som derefter godkendes af Sundhedsstyrelsen.

Alle attestationssider skal i sidehovedet have plads til lægens navn og CPR. I sidefoden afsættes plads til underskrift og stempel af den uddannelsesansvarlige overlæge, hvis sidens attestationer ikke er tydeligt identificerbare.

3 Revision af målbeskrivelser

3.1 Indstilling af ændringsforslag til Sundhedsstyrelsen

Ændringsforslag til den specialespecifikke del udarbejdes af det videnskabelige selskab, og indsendes elektronisk til Sundhedsstyrelsen.

De videnskabelige selskaber kan løbende indsende ændringsforslag til Sundhedsstyrelsen. Forslaget skal indeholde hele den nye målbeskrivelse med tydelig angivelse af alle ændringer. Begrundelse for ændringsforslagene skal desuden fremgå af følgebrev.

Ændringsforslag for den fælles introduktionsuddannelse og den fælles grunduddannelse i de intern medicinske specialer og den fælles grunduddannelse i de kirurgiske specialer indsendes af henholdsvis Dansk Selskab for Intern Medicin og Kirurgiske Specialers Fællesråd efter forudgående inddragelse af alle berørte videnskabelige selskaber.

Sundhedsstyrelsen kan anmode det videnskabelige selskab om at revidere målbeskrivelsen, hvis Sundhedsstyrelsen vurderer, at revision er nødvendig.

3.2 Konsekvens af ændring af målbeskrivelse

Fjernelse af kompetence: Hvis en kompetence fjernes fra målbeskrivelsen, udgår kompetencen for alle uddannelsessøgende læger som endnu ikke har opnået denne kompetence. Opnåelse af kompetencen er således ikke mere et krav for at opnå tilladelse til at betegne sig som speciallæge i pågældende speciale.

Anvender den uddannelsessøgende gammel logbog i papirform eller elektronisk form, underskrives den udgåede kompetence af hovedvejleder eller uddannelsesansvarlige overlæge, med tilføjelsen: kompetencen udgået.

Tilføjelse af kompetence: Hvis en kompetence tilføjes i introduktionsuddannelsen gælder den nye kompetence for læger, der endnu ikke har påbegyndt introduktionsuddannelsen. Den nye kompetence skal ikke opnås af læger, der allerede er påbegyndt introduktionsuddannelsen. Tilsvarende gælder for tilføjede kompetencer i hoveduddannelsen.

Ved tilføjelse af en kompetence skal det videnskabelige selskab vurdere, om det tidsmæssigt er muligt at opnå den tilføjede kompetence. Hvis det ikke er muligt, skal det videnskabelige selskab foreslå reduktion af andre kompetencer i målbeskrivelsen.

Ændring af kompetence: Ændres en kompetence skal det videnskabelige selskab ved indstilling til Sundhedsstyrelsen angive om det anbefales, at alle, der allerede er i gang med det pågældende uddannelsesforløb, skal opnå den ændrede kompetence eller de skal opnå den kompetence, der var gældende før. Anbefalingen skal ske på baggrund af dels faglig vurdering dels af hvad der er praktisk og tidsmæssigt muligt.

3.3 Konsekvens af ændring af kurser i målbeskrivelse

Nedlæggelse, oprettelse eller ændring af specialespecifikt kursus anses for en ændring af målbeskrivelsen og skal indsendes til Sundhedsstyrelsen til godkendelse.

Nedlæggelse af kursus: Hvis et kursus fjernes fra målbeskrivelsen, så udgår kurset for alle uddannelsessøgende læger, som endnu ikke har været på dette kursus. Kurset er således ikke mere et krav for at opnå tilladelse til at betegne sig som speciallæge i pågældende speciale.

Oprettelse af nyt kursus: Uddannelsessøgende læger som påbegynder hoveduddannelsesforløb efter kurset er oprettet, skal gennemføre kurset. Et nyt kursus skal ikke gennemføres af uddannelsessøgende læger, der allerede er påbegyndt hoveduddannelse, hvor kurset tilføjes.

Ændring af kursus: Ændres et kursus skal alle, der er i gang med hoveduddannelsen og som endnu ikke har været på kurset, deltage i det ændrede kursus. Dette forudsætter dog, at både kursets placering i hoveduddannelsen og længden af kurset forbliver uændret. Ændres placering eller længde af kursus, så skal det videnskabelige selskab ved indstilling til Sundhedsstyrelsen angive, om det anbefales, at alle, der allerede er i gang med det uddannelsesforløb hvor kurset ændres, skal gennemføre det ændrede eller det oprindelige kursus. Anbefalingen skal ske på baggrund af dels faglig vurdering og dels af hvad der er praktisk og tidsmæssigt muligt.

3.4 Godkendelse af ændringsforslag i Sundhedsstyrelsen

Ved godkendelse af ændringsforslag i målbeskrivelsen sender Sundhedsstyrelsen godkendelsen til det videnskabelige selskab og de Regionale Råd for Lægers Videreuddannelse.

Målbeskrivelsen træder i kraft, når Sundhedsstyrelsen offentliggør den ændrede målbeskrivelse på Sundhedsstyrelsens hjemmeside.

4 Ikrafttræden og ophævelse

Vejledningen har virkning fra den 1. januar 2012 og erstatter vejledning nr. 9288 af 30. juni 2008 om revision af målbeskrivelser i speciallægeuddannelsen.

Sundhedsstyrelsen, den 1. januar 2012

BIRTE OBEL

/ Susanne Vinther Nielsen